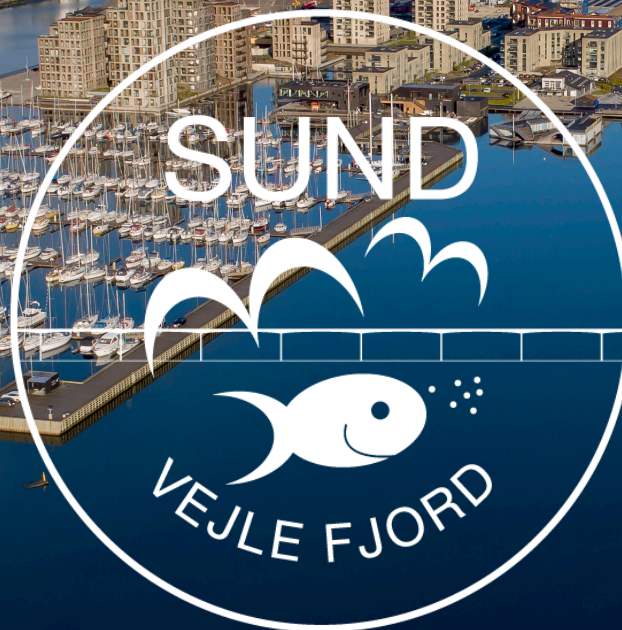

NYHEDSBREV

NR. 8 - JUNI 2025

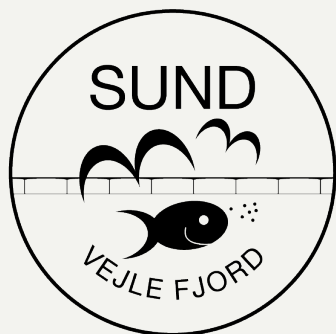

Vejle Havn og inderfjord

INFORMATION OM FREMSKRIDT OG STATUS FOR PROJEKT SUND VEJLE FJORD

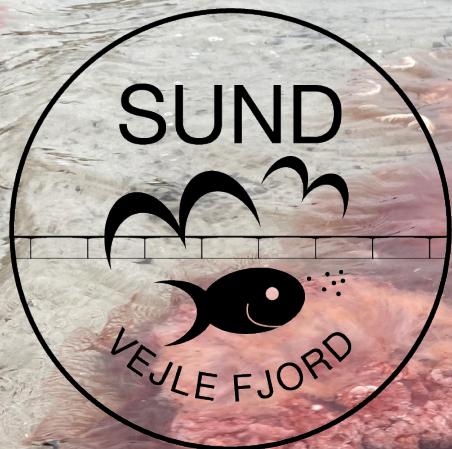
INDHOLD I DETTE NUMMER:

- Side 3: Sund Vejle Fjord fortsætter 5 år mere
- Side 4: Helhedsforvaltning omkring Vejle Fjord
- Side 5: Den samlede marine naturgenopretning, SVF 1.0
- Side 6: Vejle Fjord Stenbank under planlægning
- Side 7: Nyt Kystvandråd og Grøn Trepark, Vejle Fjord
- Side 8-9: Status for udlagte muslingebanker 2020 - 2025
- Side 10: DTU - en del af Sund Vejle Fjord 2.0
- Side 11: Ålegræsindsatsen; Sund Vejle Fjord 2.0
- Side 12: Ansøgning; Marin Feltstation, Brønsodde
- Side 13: Reception og afslutning, Sund Vejle Fjord 1.0

Velkommen til ottende nyhedsbrev i forbindelse med implementeringen af Projekt Sund Vejle Fjord. Nærværende nyhedsbrev skal hjælpe med at holde alle interessenter og samarbejdspartnere løbende informerede om projektets fremskridt og status. Vi forventer at udkomme med nyhedsbreve et par gange årligt eller efter behov i de 5 år projektet kører.

VELUX FONDEN

Rød brandmand, *Cyanea capillata*

Sund Vejle Fjord 2.0

Efter en lang ansøgingsproces tikkede der januar 2025 en rigtig god nyhed ind i indboksen. Velux Fonden har bevilliget 17 mio. kr. til forlængelse af Projekt Sund Vejle Fjord. Dermed fortsætter indsatsen for Vejle Fjord endnu en 5-årig periode frem til og med december 2029. Den nye indsats får den opfindsomme titlen; Sund Vejle Fjord 2.0.

Bevillingen er behæftet med en række særlige vilkår og betingelser. Ud over at fortsætte arbejdet med at genoprette levesteder til dyr og planter, så skal puljen også understøtte en koordineret indsats ift. udledningen af kvælstof fra oplandet til Vejle Fjord. Hvert år skal der indrapporteres konkrete initiativer til reduktion af kvælstof foranlediget af tiltag fra Vejle kommune. Dvs. de løbende udbetalinger til projektet betinges af, at der også bliver gjort noget ved årsagerne til, at Vejle Fjord er i dårlig økologisk tilstand. Det kommer blandt andet til at ske igennem Vork Projektet, der således bliver en slags "søsterprojekt" til Sund Vejle Fjord 2.0. Vejle Kommune bidrager selv med 8 mio. til den næste indsatsperiode.

Sund Vejle Fjord 2.0 er i høj et samarbejdsprojekt, hvor forskning og forvaltning understøtter hinanden. De forvaltningsrettede tiltag iværksættes hvor de har en dokumenteret effekt. Med bevillingen fra Velux Fonden kan Vejle Kommune og Syddansk Universitet (SDU) således sammen fortsætte arbejdet med at bringe Vejle Fjord i en god økologisk tilstand. Også DTU Aqua bliver - i den kommende periode - en vigtig del af projektet, særligt i forbindelse med forskning på de udlagte muslingebanker og biogene rev.

Endelig kommer formidling og borger-inddragelse til at vægte meget tungt i anden etape. Det er ambitionen, at mange af Vejle Kommunes borgere og alle interesserede ildsjæle fra nær og fjern vil blive involveret i arbejdet med at naturgenoprette Vejle Fjord. Det gælder dels i forbindelse med kommende ålegræs events, men også som en del af forskningsarbejdet (citizen science) og kommende tiltag omkring stenrev.

Vi glæder os til de næste 5 år, og til et endnu tættere samarbejde med alle jer, der har gjort så stor en frivillig indsats for at redde Vejle Fjord. Vi ses derude og hold øje med vores fælles facebook-kanal, hvor vi netop har rundet 2000 trofaste følgere.

Helhedsforvaltning omkring Vejle Fjord

Opgaven med at bringe Vejle Fjord fra ringe til god økologisk tilstand har mange facetter, og kan ikke løses alene ved at gennemføre en marin naturgenopretning. Det er bydende nødvendigt, at der parallelt iværksættes initiativer, der lokalt begrænser næringsstofbelastningen til fjorden fra såvel landbrug, dambrug og spildevand. Samtidigt truer en række alvorlige problemstillinger på sigt hele fundamentet for en sund fjord. Klimatilpasning og stormflodssikring bliver de kommende år helt centrale indsatser for både stat og kommune.

Projekt Sund Vejle Fjord 2.0 skal skematisk ses som en delmængde af en større indsats (figur 1). Sund Vejle Fjord 2.0. skal gennemføres i tæt koordination med projekt Membranen, som handler om naturbaserede kystsikring og så Vork Projektet, som handler om ændret arealanvendelse i oplandet til Vejle Fjord. SVF 2.0 består af 7 arbejdsplaner, der er opremset herunder. Formidling og borgerinddragelse bliver et vigtigt element i næste fase, læs mere herom ansøgning til Nordea fonden og den marine feltstation s. 12.

SUND VEJLE FJORD 2.0 BÆRES AF 7 HOVEDSØJLER:

- Arbejdsplan 1: Lokal Vandplan og Fjordreder
- Arbejdsplan 2: Kvantificering af presfaktorer
- Arbejdsplan 3: Videreudvikling af ålegræsværktøjer
- Arbejdsplan 4: Genskabelse af revstrukturer
- Arbejdsplan 5: Kystnære bio-hotspots og stenbank
- Arbejdsplan 6: Vejle Fjord som experimentarium
- Arbejdsplan 7: Basisformidling og borgerinddragelse

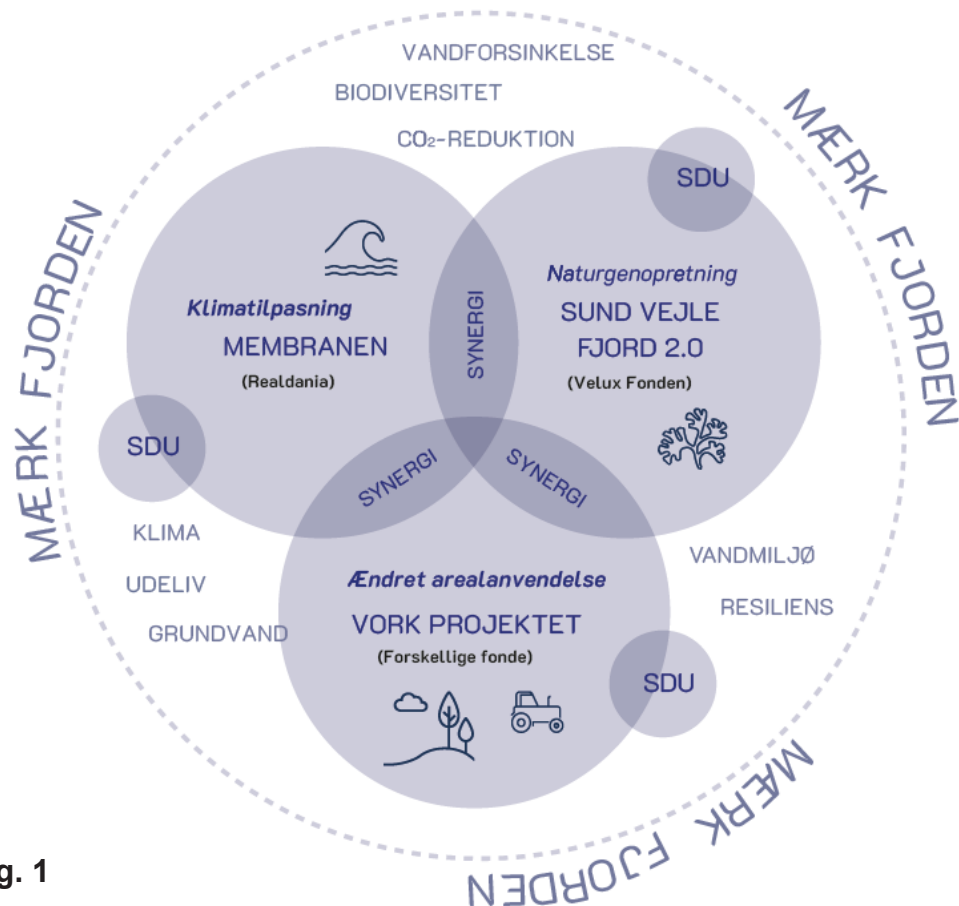

Fig. 1

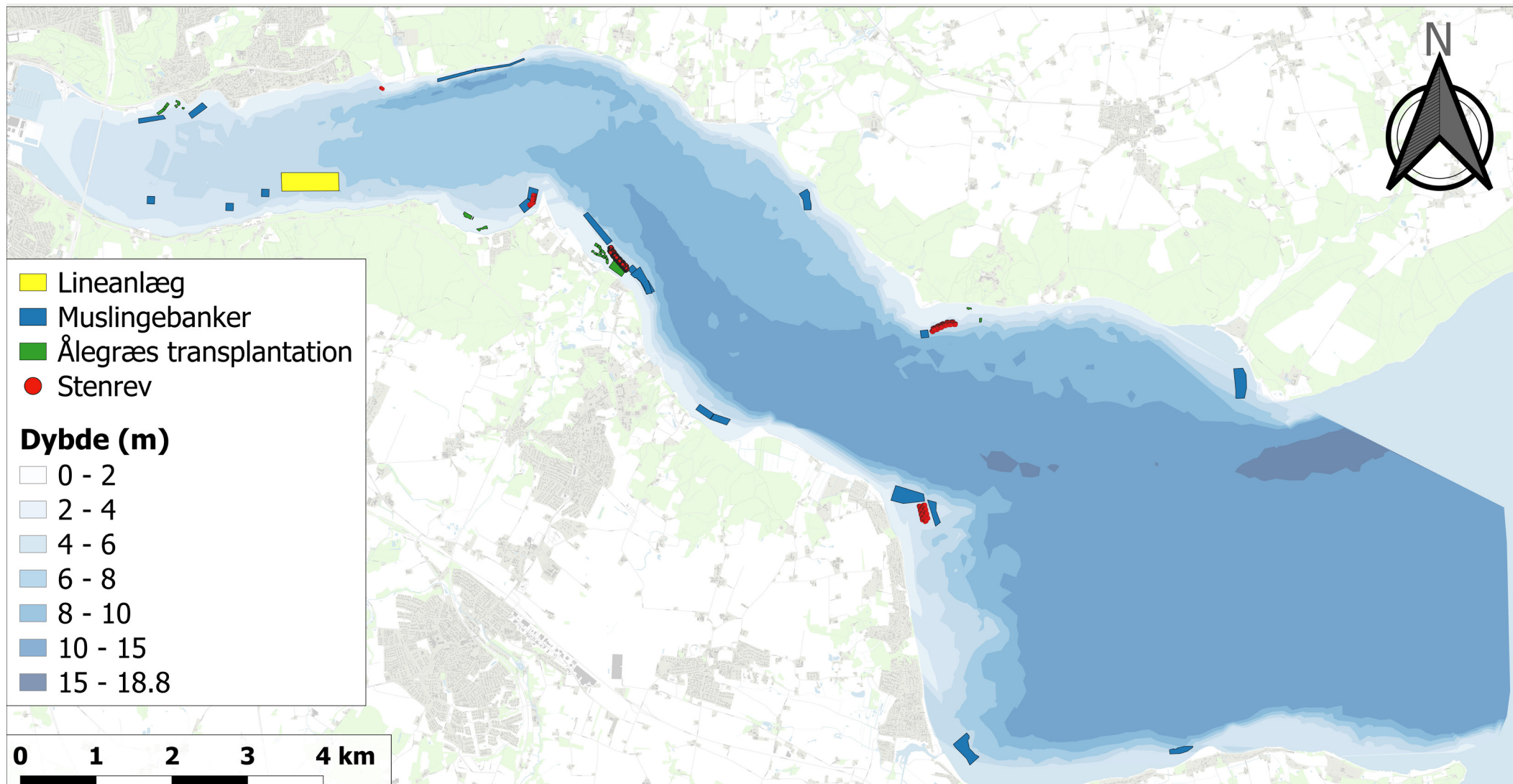

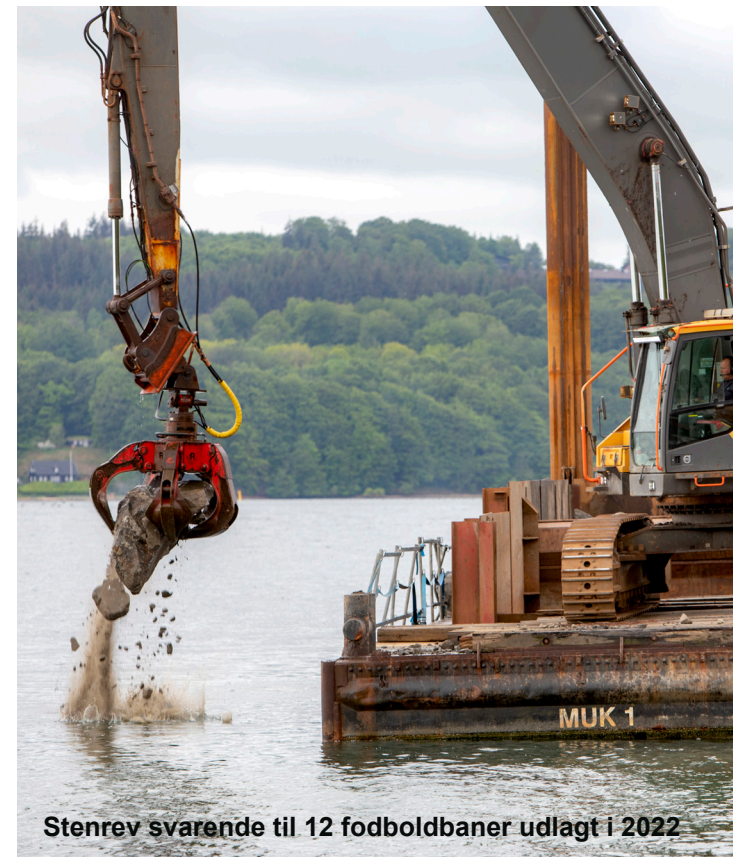
Fig 2. Samlet opgørelser over den marine naturgenopretning gennemført fra 2020 - 2025, Sund Vejle Fjord 1.0

Vejle Fjord Stenbank under planlægning

I et samarbejde mellem Vejle Kommune og Vejle Fjordhaver, arbejdes der lige nu på at få etableret Vejle Fjord Stenbank. Der mangler endnu at få de sidste aftaler på plads med Vejle Havn og RessourceCenter Vejle. Hvis alle de praktiske formaliteter kan håndteres, så forventes stenbanken indviet i løbet af de kommende måneder.

Selvom der i regi af Sund Vejle Fjord i 2022 blev udlagt 8350 m³ stenrev i Vejle Fjord svarende til 14000 ton sten, så er der stadigvæk et enormt behov for flere sten ude på havbunden. Stenrev som naturtype er uhyre vigtige for eksempelvis torskens trivsel, der ynder at gemme sig og restituere imellem de store sten. Stenrev er det mest taknemmelige marine virkemiddel, der samtidigt er en langtidssikret investering. Arter som havkarrusser, kutlinger og hummere flytter ind samme dag stenene er lagt ud. Der er fjernet enorme mængder sten fra Vejle Fjord igennem tiderne til eksempelvis molebyggeri og kirkefundamenter. Men også muslingefiskeriet har fjernet store mængder småsten fra havbunden igennem tiderne.

Planen er at større mængder sten, eksempelvis fra vejprojekter eller nyopgravede marksten, efter aftale kan afleveres direkte på Vejle Havn. Små mængder sten fra eksempelvis parcelhushaver afleveres på RCV samme sted som haveaffald normalt deponeres. Så snart stenbanken er en realitet, annonceres retningslinjer for hvordan man kan bidrage til stenbanken og hvilken type sten, der best egner sig til stenrev. Mere nyt herom senere.

Stenrev svarende til 12 fodboldbaner udlagt i 2022

Stenrev er vigtige, hvis torsken skal vende tilbage

Eksempel på indsamling af sten, Genbrugsplads

De såkaldte "kegle-rev" udlagt i Vejle Fjord

Nyt Kystvandråd for Vejle Fjord

Vejle Kommune har sammen med Fredericia og Hedensted Kommuner fået tildelt et kystvandråd for Vejle Fjord. Kystvandrådet for Vejle Fjord er et ligeværdigt samarbejde mellem Vejle, Hedensted og Fredericia Kommuner. Der er allerede i dag bl.a. et tæt marint samarbejde mellem Vejle og Fredericia Kommuner i regi af projektet Liv i Lillebælt. Vejle Kommune vil være formandskommune for Kystvandrådet, og opgaverne vil deles mellem de tre kommuner.

Kystvandråd for Vejle Fjord vil bl.a. have til opgave at engagere interessenter i Kystvandrådet til aktiv facilitering af implementeringen af Grøn Trepert i regi af egne lokale foreninger gennem deltagelse i de lokale dialoger i oplandet til Vejle Fjord. Herigennem skabes engagement og fremdrift i arealomlægningsindsatsen i tråd med lokalområdets værdier, potentialer og lodsejere. I Kystvandrådet sidder repræsentanter fra landbrugsorganisationer, Danmarks Naturfredningsforening, DOF, Dansk Akvakultur og forsyningsselskaberne. Arbejdet i kystvandrådet vil bygge på interaktionen mellem parterne, som alle tager ejerskab for den fælles indsats og det fælles mål om opnåelse af god økologisk tilstand i Vejle Fjord. Lodsejere i oplandet og punktkildeejere involveres via landbrugsorganisationen.

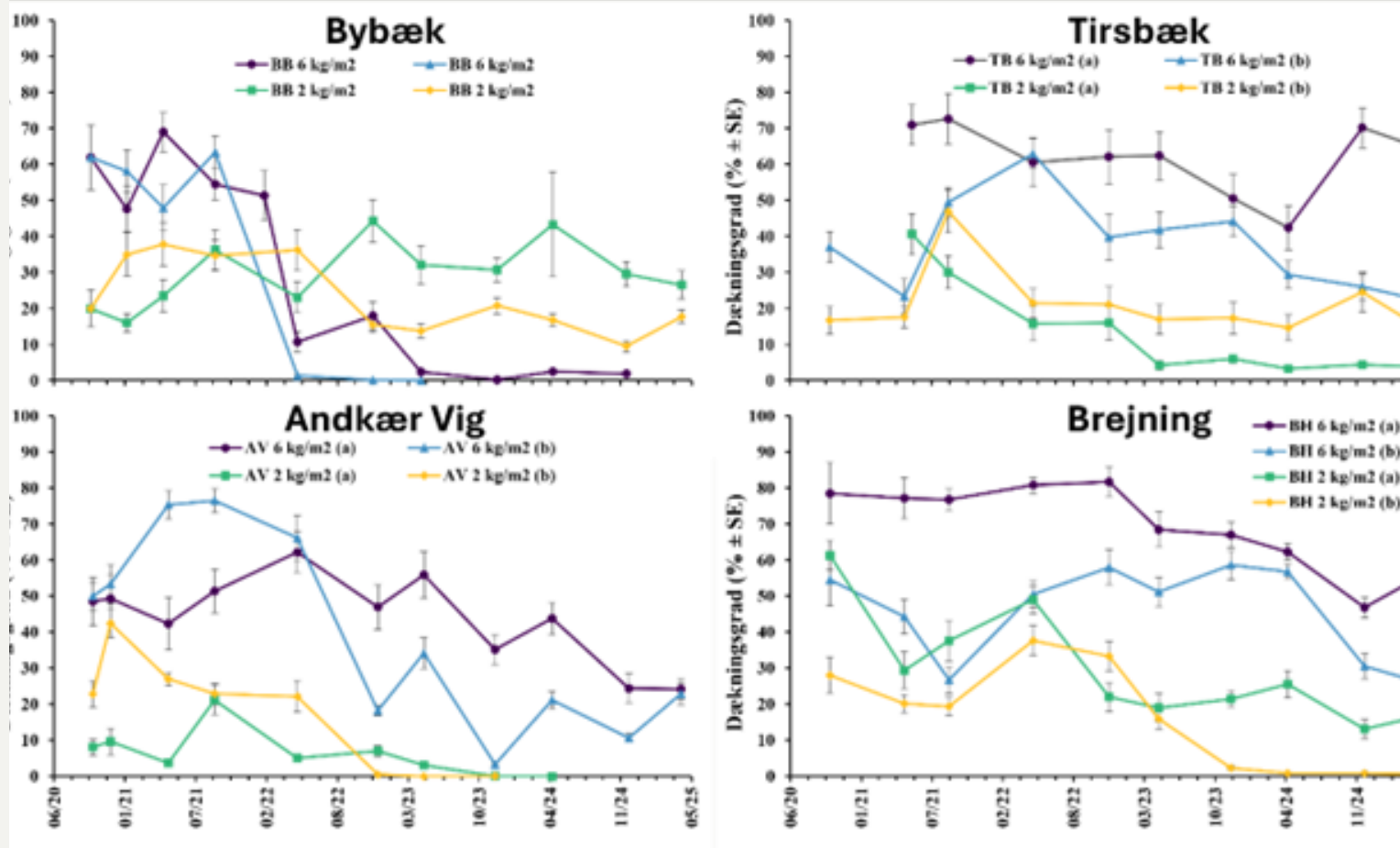
Solopgang over Vejle Ådal ved Ravning

Styregruppen SVF 2.0

Rammerne for umøntningen af Grøn Trepert er i så småt ved at være på plads i Vejle Kommune. Indtil forestående kommunalvalg er gennemført i november 2025, er det planen, at eksisterende styregruppe for Sund Vejle Fjord fortsætter sit virke. Efter valget konstitueres en ny styregruppe, der får som en af sine første opgaver, at definere snitfladerne imellem styregruppen for Sund Vejle Fjord og så det nye Kystvandråd for Vejle Fjord.

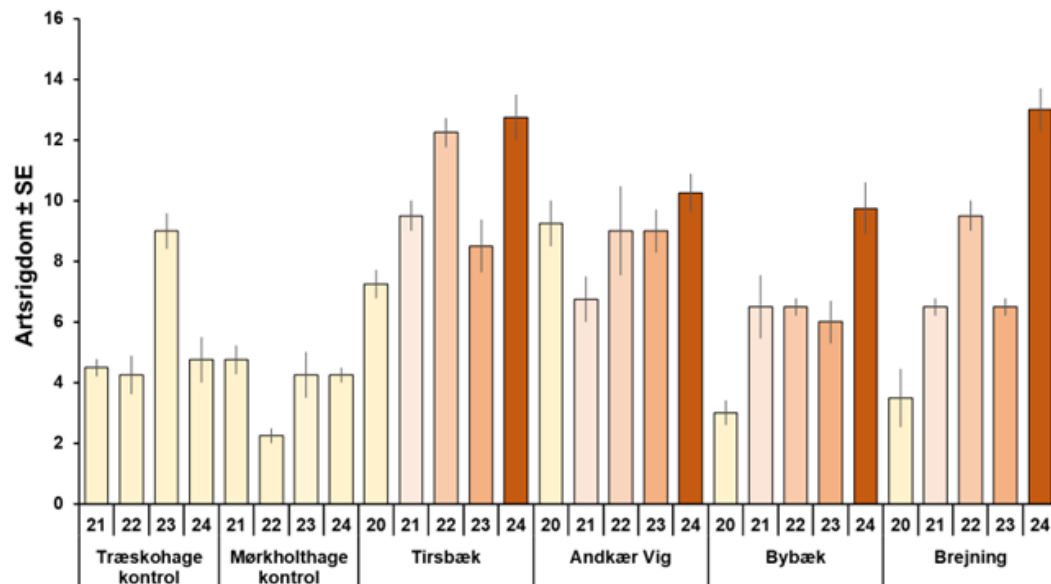
Status på udlagte muslingebanker juni 2025

Monitering af de udlagte muslingebanker viser, at langt størstedelen af bankerne er stabile. De ældste banker udlagt i efteråret 2020 er nu over 4 år gamle, hvilket giver et værdifuldt indblik i den længere udvikling af naturgenoprettet muslinger. I 2020 blev bankerne udlagt ved fire forskellige lokaliteter; Bybæk, Tirsbæk, Andkær Vig og øst for Brejning Havn. Her blev muslingerne ved hvert sted udlagt ved to forskellige tætheder, 6 kg/m² og 2 kg/m² for at undersøge hvilken tæthed, der er den optimale. Foreløbig indikerer data fra bankerne at 2 kg/m² er for lavt til at sikre længerevarende stabilitet. Dette ses ved at 3 ud af 4 steder er udlægningerne med 2 kg/m² er i tilbagegang, mens udlægninger samme steder med 6 kg/m² fortsat er stabile. For at teste flere udlægningstætheder, er bankerne siden 2021 blevet udlagt ved 4 kg/m². Ved denne tæthed har bankerne også udvist flot stabilitet, hvilket indikere at dette er den mest optimale udlægningstæthed.

Monitering af blåmuslingerne dette forår 2025 viste positivt, at større tangarter såsom sukkertang har etableret sig på flere af bankerne. Skallerne fra muslingerne giver en fast bundtype, som disse tangarter behøver for at kunne fasthæfte og etablere sig. Udviklingen af disse større tangarter giver en mere kompleks 3-dimensionel struktur, der bidrager til forøget skjulesteder for dyr og forbedret biodiversitet.

Fig. 3: Dækningsgrad af blåmuslingebanker genoprettet i 2020. Bankerne er udlagt ved to forskellige tætheder; 6 kg/m² og 2 kg/m². Dækningsgraden er løbende blevet monitoreret i 4 specifikke GPS-punkter (2 i hver tæthed) fordelt i bankerne.

Status på udlagte muslingebanker 2025

Udover at monitere bankernes stabilitet, så er biodiversiteten af epifauna (alt over sedimentet) og fisk også blevet undersøgt på de ældste banker årligt siden 2020. Undersøgelserne har her vist en tydelig forøgelse af artsrigdom og individtæthed indenfor bankerne, hvilket viser at bankerne er med til at understøtte en forbedret biodiversitet og fødenet.

Fig. 4: Artsrigdom af epifauna og fisk i blåmuslingebanker udlagt i Vejle Fjord. Bankerne er blevet målt årligt siden udlæg samt før udlægningen (2020). Områderne Træskohage og Mørkholt er inkluderet som kontrolområder uden udlæg af muslinger. I graferne er prøvetagningsårene indikeret som 21-24, farver på søjlerne indikerer forskellige prøvetagninger. Søjler for prøvetagninger udført i kontrolområder og før muslingeudlægninger er farvet med gul.

Klargøring; muslingeanlægget i Vejle Fjord juni 2025

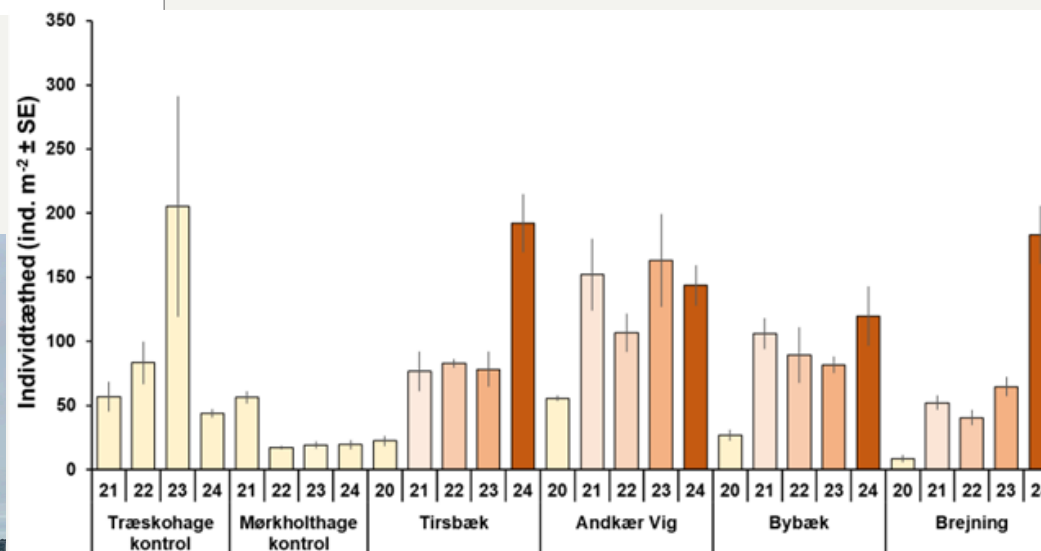
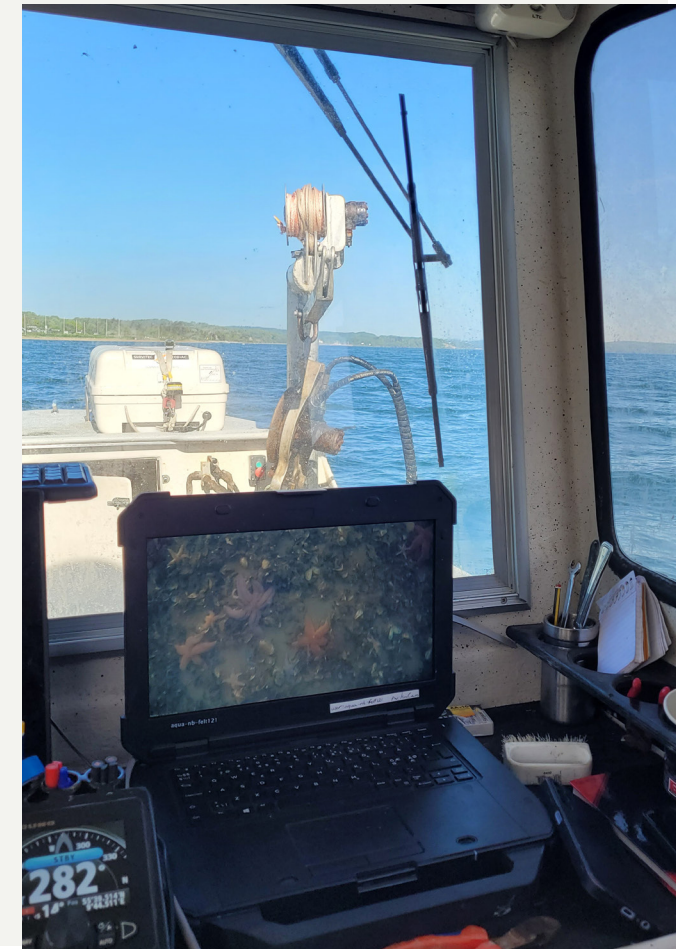

Fig. 5: Individttæthed af epifauna og fisk i blåmuslingebanker udlagt i Vejle Fjord. Bankerne er blevet målt årligt siden udlæg samt før udlægningen (2020). Områderne Træskohage og Mørkholt er inkluderet som kontrolområder uden udlæg af muslinger. I graferne er prøvetagningsårene indikeret som 21-24, farver på søjlerne indikerer forskellige prøvetagninger. Søjler for prøvetagninger udført i kontrolområder og før muslingeudlægninger er farvet med gul.

DTU en del af Sund Vejle Fjord 2.0

I uge 19 var DTU Aqua på vandet og monitere de udlagte muslingebanker. Som en ny del af SVF 2.0 er DTU Aqua kommet med ombord og vil under projektet understøtte det videre arbejde med genopretning af blåmuslingebanker. Holdet fra DTU Aqua har mange års erfaringer med blåmuslingebanker, og det er derfor kun naturligt at få dem inddraget i projektet. I denne omgang blev bankerne scannet med Sidescan-Sonar og video transekter. Det er mange hektar blåmuslingebanker, der er blevet genoprettet, og her er sonar et godt værktøj til at få undersøgt de fulde arealer.

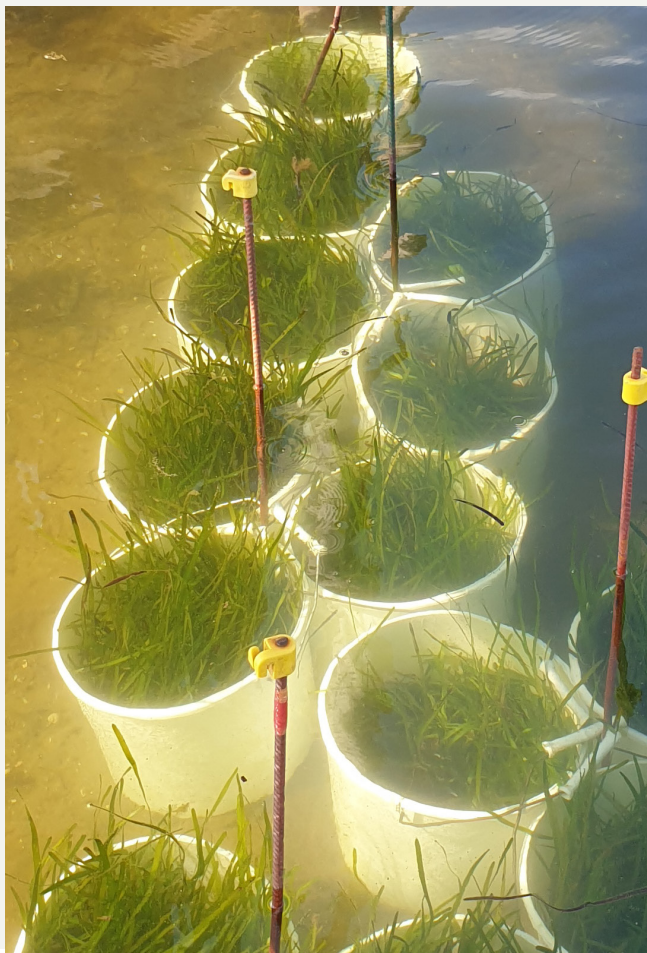
DTU Aqua kommer til at være med hele vejen gennem projektet, og vil som supplement til SDU's dykkerundersøgelser løbende hjælpe med at følge bankernes udvikling. Herudover, vil DTU Aqua komme til at udføre konkrete undersøgelser om bankernes struktur og stabilitet afhængigt af lokale miljø- og bundforhold. Herved bidrager de til at danne ny viden om naturgenopretning og understøtte fremtidige indsatser.

Ålegræsindsatsen, Sund Vejle Fjord 2.0

Med afsæt de foregåene 6 års pionerarbejder med ålegræs-transplantationer i Vejle Fjord, ønsker vi at løfte indsatsen til næste niveau. Målet med den kommende ålegræsindsats er at udfylde eksisterende videnshuller, som vil bidrage til øget information om ålegræshabitaternes miljøeffekt, men også indgå direkte i anbefalinger og guidelines til brug ved fremtidig naturgenopretning.

Ålegræsindsatsen skal dels: **1)** Kvantificere effekterne af kombinationen af alle tre marine habitattyper på ålegræssets etableringssucces, **2)** Videreudvikle udplantnings-metoder og -mønstre, samt bane vejen for restaurering med ålegræsfrø, **3)** Forbedre model- og GIS- udpegningsværktøjer til ålegræsrestaurering, **4)** Kvantificere økosystemtjenester der opnås gennem de implementerede naturgenopretning i fjorden og **5)** Via dronekortlægning undersøge naturlige ålegræsdynamikker og habitatændringer.

Ansøgning Nordea-fonden, Marin Feltstation ved Brønsodde

Som en formidlingsoverbygning på projekt Sund Vejle Fjord har Vejle Kommune afsendt ansøgning til Nordea-fonden, hvor der søges midler blandt andet til en Marin Feltstation ved Brønsodde. Ideen er at bygge bro imellem de forskellige naturbaserede forvaltningstiltag, der skal bringe Vejle Fjord tilbage i god økologisk tilstand, og så Vejle Kommunes borgere, der allerede i dag bliver påvirket af klimaforandringer og et forarmet havmiljø. Der forventes afklaring inden sommerferien 2025.

Med fire konkrete formidlingstiltag på en blå akse er det projektets vision at skabe accept og forståelse for de naturbaserede løsninger, hvad enten det drejer sig om arealomlægning i landbruget, klimatilpasning langs kysterne eller den marine naturgenopretning under havets overfalde. Projektets formål er at skabe indsigt, tryghed og engagement omkring anvendte løsningsmodeller. Håbet er at involvere så mange af Vejle Kommunes borgere som overhovedet muligt, unge som gamle.

Et af punkterne på akse bliver at udvikle Brønsodde Fiskeri- og Bådelaug til en feltstation med skole-, forskning-, og formidlingstjeneste. Feltstationen skal fungere som Vejle Fjords bredt favnende samlingspunkt, hvor folkeskoler, gymnasier, universitetsstuderende og forskere har plads til at fordybe sig i fjordens økosystemer. Stedet skal danne rammen for aktiviteter, events og undervisning, dels skemalagte besøg af skoleklasser, dels ad-hoc arrangementer og events. Feltstationen skal rumme undervisnings- og mødelokale, vådlaboratorium samt et formidlingsrev med en tilgængelig platform og undervandskikkert for enden af eksisterende bådebro. Håbet er, at stedets forskellige målgrupper skal inspirere og profitere af hinanden, så forskning og forvaltning går hånd i hånd med borgerinddragelse, oplysning og ejerskab.

Reception og afslutning; Sund Vejle Fjord 1.0

Efter 5 år med muslinger, ålegræs, stenrev, våddragter og tonsvis af krabber har projekt Sund Vejle Fjord - ved udgangen af 2024 - afsluttet sin første projektperiode.

Det blev torsdag d. 22.05.25 markeret ved en reception for alle involverede foreninger, institutioner og frivillige interessenter. Ud over de mere end 100 hektar etableret marin naturgenopretning (fig.2), så har projektet også været med til at sætte politisk fokus på tilstanden i de danske kystnære havområder. Et fokus, der har bidraget til at skabe debat i Danmark, ikke mindst fordi projektet har kunnet understøtte drøftelserne med et fagligt data-grundlag.

På dagen blev der holdt mange taler, der blev snakket og netværket samt ikke mindst spist lækker mad med friske råvarer fra Vejle Fjord. Tak til Brønsodde Fiskeri og Bådlag for lån af plænen. Og tak til Velux Fonden og Vejle Kommune for finansiering af anden projektperiode; Sund Vejle Fjord 2.0.

Professor Mogens Flindt holder tale til receptionen ved Brønsodde

Sådan kommunikerer vi i projekt Sund Vejle Fjord

FACEBOOK

Ud over de løbende nyhedsbreve har vi etableret vores egen facebook-side:

www.facebook.com/groups/sundvejlefjord/

Platformen er et forsøg på at gøre vores dag-til-dag kommunikation mere levende og interessant for alle dem, der synes projektet er spændende. Vi vil gerne kunne gøre relevante små nyheder, film-klip og forskningsresultater tilgængelige med det samme, og på den måde styrke formidlingen omkring indsatsen i fjorden. Det gælder også nyheder fra resten af Lillebælt og omegn, hvor der også lige nu pågår relevant naturgenopretning.

Facebook/SundVejleFjord gør det muligt for alle at bidrage med viden og kommentarer. Vi vil bestræbe os på at svare på spørgsmål og debat-indlæg, men håber på at andre i netværket også vil bidrage til dialogen.

HJEMMESIDE

Alle nyhedsbreve og centrale dokumenter i projektet ligger tilgængelige på Bestyrelsen for Vejle Ådal og Fjords hjemmeside:

www.vejleådalogfjord.dk/interessenter

Her vil vi løbende uploade relevante bilag til alle interesserede.

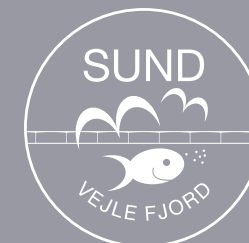
Involvering og mobilisering

KOM OG VÆR MED

Et af projektets hovedformål er, at mobilisere så mange interessenter omkring Vejle Fjord som muligt og på den måde få skabt en fælles platform, der kan arbejde hen imod en sundere Vejle Fjord. Det kunne være amatør fiskere, dykkere, biologi-studerende, lystsejlere, roere, kunstnere, miljøforkæmpere eller andre, der bekymrer sig om og færdes på, eller ved Vejle Fjord.

Har du en god ide til hvordan vi sammen kan gøre noget godt for vores havmiljø i Vejle Fjord, så hører vi gerne fra dig.

Mads Fjeldsø Christensen / mafch@vejle.dk, Klaus Balleby / kleba@vejle.dk, Brit Dalby / brdal@vejle.dk

VELUX FONDEN

Udlagte muslingebanker med spirende sukkertang og relativt høj biodiversitet